

2.6 Dr.Kiss Sándor professzor: Problémakör "Nemzetközi jog"

2.6.1 A Bős-Nagymarosi terv jogi alapjai

Úgy tűnik, hogy a vizlépcső rendszer eszméje kétoldalú politikai tárgyalások folyamán született meg. Amint a vállalkozás jogi alapjának tekinthető, 1977.szeptember 16-i szerződés preambuluma is tanúsítja, az egyik követett cél az volt, hogy megpecsételjék Magyarország és Csehszlovákia baráti kapcsolatait és ezáltal hozzájáruljanak a KGST keretében az integráció megvalósításához.

Az első megállapodás a két kormány között 1976.május 6-án született meg. Ez a megállapodás közös egyezményes terv létesítését írja elő, amelynek elválaszthatatlan egységet kell alkotnia. Az esetleges vitás kérdések megoldását vegyes bizottság keretében kell keresni, amely vegyes bizottság szakmai kiszélesített bizottság. A tervet szabályozó fő jogi okmány az 1977.szeptember 16-i szerződés, amely a vizlépcső megvalósítását és működését írja elő. A már említett politikai okokon kívül a preambulum kiemeli a két ország közös érdekét arra, hogy hasznosítsák azokat a természeti erőforrásokat, amelyeket a Duna Bratislava és Budapest között jelent a vizgazdálkodás, az energiazdálkodás, a közlekedés és a mezőgazdaság szempontjából. A rendelkező rész megerősíti a két létesítmény elválaszthatatlan jellegét és előírja megbizottak kinevezését a két kormány által azért, hogy felügyeljék a terv megvalósítását, és jóváhagyják a közös egyezményes terv módosításait.

A környezetvédelmet illetően több rendelkezés idézhető. A 15.cikk 1.bekezdése szerint a szerződő felek a közös egyezményes tervben előírt megoldások útján gondoskodnak arról, hogy a vizlépcsőrendszer megvalósítása és működése nem csökkenti a Duna vizének minőségét. A 19.cikknek szélesebb hatásköre van, mert kinyilvánítja, hogy a szerződő felek a közös egyezményes tervben előírt intézkedésekkel gondoskodnak arról, hogy a vizlépcsőrendszer megvalósításából és működéséből eredő, a természet védelmére vonatkozó problémákat megoldják.

Kiegészítőleg emlékeztetni lehet arra, hogy magának a szerződésnek a fogalmi szerint a létesítmények működését alá kell rendelni az árvíz és a jégzajlás elleni harc igényeinek /13.cikk 3.bek./, hogy nemzeti intézkedéseket kell hozni a halászat érdekeinek védelmére az 1958. január 19-i, bukaresti egyezmény értelmében /20.cikk/, és hogy a 7.cikk számol a váratlan geológiai feltételek lehetőségével, ezt csak azért, hogy rendelkezzen a kiegészítő költségekről, amelyeket az ezekkel való szembenézés eredményezne. Végül nem szabad megfeledkezni arról, hogy a 25.cikk kimondja a szerződő felek közös felelősségének elvét a közös egyezményes terv tartalmáért.

Az 1979.október 11-i megállapodás kiegészítette a szerződést elhatározva megbizottak kinevezését a szerződő kormányok által, akiknek irányítaniuk és ellenőrizniük kell a létesítmények megvalósítását és működését. A megbizottaknak közösen kell eljárniuk, rendszeres munkakapcsolatot kell fenntartaniuk, közös szerveket hozhatnak létre és a közös egyezményes terv változásait kell jóváhagyniuk. Különösen megbizást kapnak arra, hogy olyan intézkedéseket fogadjanak el, amelyek a felszíni és földalatti vizek szennyeződését akadályozzák meg.

Két jegyzőkönyvet kötöttek a munkálatok időrendjének megállapítása céljából. Az első, amely 1983.október 10-én kelt, késlelteti a létesítmények befejezésének időpontját. A második, amely 1989.február 6-án, a közelmúltban született, fel akarja gyorsítani a munkálatokat előírva azok befejezését 1994-re.

A jelen tanulmányban ebből az egyezményes összességből lényegében az 1977.évi fő szerződés érdemleges rendelkezéseit kell megvizsgálni. Úgy tűnik, nem vagyunk hivatva arra, hogy megvizsgáljuk a nemzetközi szerződések alkalmazásának általános feltételeit, amint azokat a nemzetközi jog előírja. Ellenben szándékunkban áll szemügyre venni a magyar-csehszlovák egyezmény összesség rendelkezéseinek hatókörét a jelenlegi nemzetközi jog szabályainak és elveinek tükrében, amelyek a környezetvédelem kérdéseire vonatkoznak.

2.6.2 A környezetvédelem nemzetközi jogának alkalmazandó szabályai

Mint az imént emlékeztettünk rá, az 1977.évi szerződés a jelen tanulmányra vonatkozólag különösen két rendelkezést tartalmaz: a 19.cikk általában a természet védelmére vonatkozik, a 15.cikk 1.bekezdése pedig különösen arra van rendelve, hogy a vizek minőségének védelméről gondoskodják. Ezt a két rendelkezést támogatja sok más, amelyek különböző szempontokat érintenek közvetetten vagy közvetlenül a környezetvédelem területén: a halászat, az árvizek, és a jégzajlás, földrengési kockázatok.

A szerződő felek által elvállalt kötelezettség az első rendelkezés szerint nagyon általános. Súlyának meghatározásához, vagyis hogy melyek azok az intézkedések pontosan,

amelyeket a két félnek meg kell hozniuk, helyén való hivatkozni a szóban forgó kérdésben alkalmazandó általános elvekre. Valóban a szerződések jogáról szóló 1969. március 23-i bécsi egyezmény 31. cikk 3. c. pontja szerint valamely szerződéses rendelkezés értelmezésénél helyes számításba venni a felek közti kapcsolatokban alkalmazandó nemzetközi jog minden érdemleges szabályát.

A környezetvédelem nemzetközi jogának alapvető elvét az 1972. évi stockholmi értekezlet nyilatkozata fogalmazza meg, amelyet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése hagyott jóvá: "Az embernek az az ünnepélyes kötelezettsége, hogy a jelen és a jövő nemzedékek számára a környezetet megoltalmazza és megjavítsa" /1. alapelv/.

A nyilatkozat folytatása pontosan meghatározza ennek az elvnek a jelentőségét. A föld képességét arra, hogy életfontosságú, újitóképes segédforrásait létrehozassa, meg kell őrizni, és a lehetőség szerint újra vissza kell állítani vagy meg kell javítani. /2. alapelv/; a mérgező vagy más anyagok kibocsátását és meleg tömeges vagy koncentrált felszabadítását kívánatos megszüntetni, és minden ország népének igazságos harcát a szennyeződés ellen támogatni kell /6. alapelv/.

A szerződő államok, amelyek a továbbiakban többször felidéztek a stockholmi nyilatkozatot, 1982-ben a természetről szóló Világalapokmány javára is szavaztak, amely Világalapokmányt 1982. október 28-án az ENSZ Közgyűlése hozott létre és hirdetett ki ünnepélyesen. Különösen emlékeztetni kell ennek az okmánynak a 11. elvére: "Azt a tevékenységet, amely a természetre kihatással lehet, ellenőrzés alá kell helyezni és be kell vonni a legjobb technológiákat, amelyek-

nél a természetet érintő károsodások és más mellékhatások a legkisebbre korlátozhatók; itt különösen jelentős, az a tevékenység, amely a természet számára jóvátehetetlen károkat okozhat, ezeket el kell kerülni."

A Környezetvédelmi és Fejlesztési Világbizottság jelentésében kimondott általános alapelvek megerősítik az államoknak ezt a kötelezettségét, amelyet különben ugyanígy kijelentettek a tengeri környezetre vonatkozólag a tengerjogról szóló ENSZ egyezmény 192.cikkében.

A Duna megosztott természeti erőforrásnak minősíthetvén hivatkozni lehet azokra a magatartási Alapelvekre, amelyeket több állam által megosztott természeti erőforrások megőrzése és összehangolt hasznosítása területén a környezetvédelem szempontjából az ENSZ Környezetvédelmi Programja keretében dolgoztak ki. Ennek az okmánynak a 3. Alapelve hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a környezetre káros hatások a lehetséges legnagyobb mértékben elkerülhetők és a lehetséges legkisebb mértékre csökkenthetők legyenek a megosztott természeti erőforrások hasznosításakor, különösen, ha a környezet számára kár keletkezhet, amely kihatással lehet a természeti erőforrásnak egy másik állam által való hasznosítására, veszélyeztetve ennek a forrásnak a megőrzését, vagy egy másik forrásnak a megőrzését, vagy veszélyeztetve a másik állam lakosságának egészségét.

Az államok közötti kétoldalú kapcsolatokra a környezetvédelem területén alkalmazandó nemzetközi jogi szabályokat ugyancsak figyelembe kell venni. Itt még alapvető elvet fogalmazott meg a Stockholmi Nyilatkozat /1972/, amelyet azóta sokszor elismert számos szerződéses nemzetközi rendelkezés, nem kötelező jellegű szövegekkel is:

"Az ENSZ Alapokmánya szerint és a nemzetközi jog alapelvei szerint az államok szuverén joga, hogy környezetvédelmi politikájuknak megfelelően saját segédforrásaikat kihasználhassák, továbbá kötelessége, gondoskodjanak arról, hogy saját felségterületükön vagy ellenőrzésük alatt álló területen tevékenységükkel más államok környezetének vagy saját nemzeti felségterületükön kívül lévő területeken semmiféle kárt ne okozzanak" /22.Alapelv/.

Az Európai Biztonsági és együttműködési értekezlet 1975. augusztus 1-i Záróokmánya megismétli ezt az alapelvet, olyanként, amelyet a részes államoknak tiszteletben kell tartaniuk. Különben ugyanez az okmány a vizek szennyeződése elleni harc területén és az édesvizü természeti források hasznosítása területén a következő programot állapítja meg:

"A vizek szennyeződésének megelőzése .... és e szennyeződés elleni harc; a víz minőségének javítását szolgáló technikák és ipari valamint városi használatú vizek vezetésének és tisztítási módjainak tökéletesítése; az édesvizü természeti erőforrások értékelésének módszerei és felhasználásuk javítása....."

A nemzetközi jog általános elvei a környezetvédelem területén ugyancsak inspirálták az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának Nyilatkozatát a víz szennyeződésének megelőzésére és a szennyeződés elleni harcra vonatkozólag, beleértve a határon túli szennyeződést is, amely Nyilatkozatot 1980.április 23-án fogadtak el. Ez az okmány nagyon részletes rendelkezéseket tartalmaz a vízkészletek megőrzését és az azokkal való gazdálkodást célzó intézkedéseket illetően. A két állam képviselői tevékeny szerepet vállaltak ennek kidolgozásában.

A két állam közti kétoldalú kapcsolatokat illetően a vizi természetű erőforrások védelmének különleges területén emlékeztetni kell az 1956. október 13-i szerződés 18. cikkének 2. bekezdésére. E szerződés a két állam közti határ jogi rendjére vonatkozik.

2.6.3 Az 1977. szept. 16-i szerződés figyelmen kívül hagyása

A megelőző tanulmány fényében és néhány más olyan tanulmány fényében, amelyek olyan tudományok szakértőinek tulajdoníthatók, amelyek a dunai vízlépcsőrendszer vizsgálatában szerepet játszhatnak, meg kell állapítani, hogy a szerződő felek nem tartották tiszteletben a szerződést, amely együttműködésük alapját képezi, annak ellenére, hogy e szerződés 25. cikk 1. bek. értelmében együttesen felelősek annak végrehajtásáért és különösen a közös egyezményes terv tartalmáért. A vízügyi igazgatás, a földalatti vizek védelme, az erózió, a halászat és a viziélet, a ritka ökosztemek fenntartása nem kapták meg azt a figyelmet amely nekik járna a két fél által a nemzetközi szervezetek és nemzetközi értekezletek keretében elvállalt kötelezettségek alapján. Így a szerződés 19. cikkét és 15. cikkét, amelyek csak azt az értelmezést kaphatták, amely azokból az elvekből következik, amelyeket egyetemes és regionális szinten a két szerződő fél jóváhagyásával, sőt tevékeny közreműködésével ünnepélyesen kinyilvánítottak, nem tartották tiszteletben.

A Duna vizének minősége különösen fontos. A megelőző tanulmány szerint a létesítmények jelentősen csökkenteni fogják a Duna öntisztító képességét és a tőle függő földalatti vizek öntisztító képességét. Márpedig a folyó már Bratislavát megelőzően nagyon jelentős mennyiségű szennyező anyagot kap, amelyek a morvaországi ipari körzetek továbbá Bratislava város vízfolyásaiból származnak.

Minimális követelménynek tűnik, hogy ezen anyagok mennyisége és veszélyessége erősen csökkenjék a vizek fokozottabb tisztítása által, vagyis tisztító-állomások építése és hatásos működése által.

Ezeknek a problémáknak a megoldása csak a két szerződő fél közti együttműködés útján történhet meg, együttműködés által, amelynek kötelező jellegét a Stockholmi Nyilatkozat 22.alapelve kinyilvánította, és amelyet a fenti idézett minden más okmány megerősített. /Helsinki Záróokmány, a Természet Világalapokmány, a Tengerjogról szóló egyezmény, az Európai Gazdasági Közösség nyilatkozata/. Első lépésként a közös egyezményes tervet kell felülvizsgálni és nagymértékben kiegészíteni. Ebből a szempontból még a nemzetközi okmányok lehetővé teszik az 1977.évi szerződés 19.és 15.cikkének értelmezését. Ezek előirányozzák több-kevesebb részletességgel a tervbe-vett tevékenység hatásainak előzetes felmérését a környezetre /a megosztott természeti erőforrásokra vonatkozó magatartás Alapelvei, amelyet az ENSZ Környezetvédelmi Programja fogadott el, 4.sz.; a Tengerjogi Egyezmény, 206.cikk; és különböző regionális egyezmények/.

Ebből a szempontból még a Természet Világalapokmányának szövege jelentős: "Azt a tevékenységet, amely a természetre kihatással lehet, ellenőrzés alá kell helyezni és be kell vonni a legjobb technológiákat, amelyeknél a természetet érintő károsodások és más mellékhatások a legkisebbre korlátozhatók; itt különösen számítanak:

a/ az a tevékenység, amely a természet számára jóvátehetetlen károkat okozhat, elkerülendő;

b/ azt a tevékenységet, amely feltételezhetően a természet magasfokú veszélyeztetésével jár, ennek a veszélyeztetésnek az alapos vizsgálata kell, hogy megelőzze;

a tevékenység pártolóinak bizonyítaniuk kell, hogy a várható előnyök felülmulják a természet számára lehetséges károkat; ahol a lehetséges károsító következmények kielégítően nem deríthetők ki, a tevékenységet nem szabad tovább folytatni;

c/ azt a tevékenységet, amely a természet rendjét zavarná, meg kell előznie e következmények értékelésének és ugyanígy a fejlesztési programok végrehajtását meg kell előznie megfelelő tanulmányoknak, amelyek a környezeti khatásokkal foglalkoznak; amikor ilyen tevékenységhez fognak, vagy ilyen tervhez hozzálátnak, ezeket oly módon kell tervezni és végrehajtani, hogy a károsító következmények a lehető legkisebbek legyenek."/11.alapelv/.

A legjobb befejezés ehhez a tanulmányhoz csak az lehet, hogy hasonló ügyben, amely a Loire folyó és mellékfolyóinak átrendezése volt, a francia környezetvédelmi miniszter olyan globális környezetvédelmi tanulmány elkészítését rendelte el, amelynek pontosan ki kellett dolgoznia többek között a tervezett létesítmény által a folyó és mellékfolyói viztani rendszerére gyakorolt módosulások természetét, a módosulások következményeit, az érintett természeti körzetekre, azokat a szükséges intézkedéseket, amelyek a károsító hatásokat csökkentik. A terv társadalomgazdasági indokolását, valamint a felváltó megoldások vizsgálatát ugyancsak megkivánták /1989.február 8-i levél/.

Helyénvaló tehát ajánlani azt, hogy a szerződésben előirt eljárások szerint és a kormányok megbizottainak funkciójára vonatkozó 1977.évi kiegészítő jegyzőkönyv szerint alapos tanulmányok elkészítését kell elrendelni a közös egyezményes terv keretében. Addig is a munkálatok folytatását fel kell függeszteni. Nagyon természetes, hogy leginkább azt kell számításba venni, hogy bizonyos hatások a környezetre vonatkozóan visszavonahatatlan jellegűek, Abban az esetben, ha a szükségesnek mutató akciók gazdasági költsége meghaladja a remélt előnyöket, a létesítmény elhagyását kell számításba venni.

MUNKAKÖZI ANYAG

A DoKW-OVIBER FŐVÁLLALKOZÁSI SZERZŐDÉS FELBONTÁSÁNAK RENDEZÉSE

1. BEVEZETÉS

A Nagymarosi Erőmű fővállalkozói szerződésének felmondásakor két lehetőség nyílt a DoKW igényeinek kielégítésére: vállalni a peres eljárást, vagy peren kívül megegyezni.

A peres eljárás az osztrák Ptk. vonatkozó szakaszának alkalmazásával (ARGR 1168 §) indul meg. A vállalkozónak elég megjelölnie a megtakarítás összegét, azt sem megbontania, sem bizonyítania nem kell. A metodust legjobban a DoKW 1990. május 8-i végszámlájának szerkezete példázza:

- Szerződéses összeg	6.677 MATS
- Megtakarítás	2.829 MATS
- Végkielégítési igény	3.848 MATS

A bizonyítás a többletmegtakarításokat illetően a magyar felet terhelné a későbbiekben megfogalmazva, de kockázatokkal.

A továbbiakban először a peres eljárás lehetséges következményeivel, majd a perenkívüli egyezség alapjainak megfogalmazásával foglalkozunk.

2. AZ EGYEZSÉGI RENDEZÉS INDOKOLTSÁGA

A Fővállalkozási Szerződés a jogviták rendezésére választottbíró-sági eljárást ír elő. A választottbíró-ságot az u.n. UNCITRAL sza-

bályzat szerint kell leállítani, és az eljárás lefolytatására is ez a szabályzat irányadó. Az eljárás helye: Zürich.

Alkalmazandó anyagi jogként a szerződés az osztrák jogot jelöli meg, így a jogvitát a választottbíróóság az osztrák polgári jog. Közelebb-ről az osztrák Ptk. (ABGB) alapján bírálta volna el. A vállalkozási szerződés felbontásával kapcsolatos vállalkozói igényekre (végkielégítésre) az ABGB 1168. cikke irányadó. Eszerint a vállalkozót a megvalósításhoz a megbízó általi félbeszakítása esetén a szerződésről (Wekluhn) illeti meg, emiből le kell vonni mindazokat a megtakarításokat, amelyeket a végre nem hajtás folytán ér el.

Az egyeztetés során DoKW olyan szempontok érvényesítését is elfogadta, amelyeket perben sikerrel elutasíthatott volna.

A kérdésben igen járatos osztrák ügyvédi konzultáció alapján is, a már bejelentett választottbíróósági eljárással szemben az egyezségi rendezést alábbiak indokolták:

2.1. Az eljárás kizárólag az ABGB idézett szabályának alkalmazására korlátozódott volna, tehát csak az összszerszerűség körüli vitát jelenthette, mivel

a) a leállítás (kormányhatározat), sem a szerződésben adott definíció szerint, sem a nemzetközileg elismert jogelvek szerint nem vis maior

b) nem lett volna sikeres az ABGB 1168/A cikkére alapított hivatkozás arra, hogy a DoKW kötelessége lett volna az DVIBER-t figyelmeztetni az ökológiai kockázatokra.

2.2. A megtakarítások tekintetében, de az 1168. cikk egészére nézve a bizonyítási teher a felperesé. Ez u.n. Beweisnotstandot eredményezhetett volna részünkről, tekintettel attól, hogy az

"idegen könyveléssel" szemben a felperes mindig hátrányos helyzetben próbál bizonyítani. Ennek folytán az egyezségi összegnél kedvezőbb döntésre számítani nem lehetett, és reális volt az a kockázat, hogy DoKW 3,848 milliárdos követeléséhez közelítően ítélték volna.

2.3. A peres eljárás rendkívül költséges.

Szerény számítások szerint a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara tarifáját alapulvéve (amit az u.n. ad hoc választottbíró-ság is irányadónak szoktak tekinteni) csak a választottbíró-ság díja 750.000 USD-ig terjedhetett volna. Ehhez kell számítani a bíróság dologi kiadásaival és az elkerülhetetlen szakértői megbízásokkal kapcsolatos igen magas költségeket, valamint az eljárási illetéket is.

2.4. A több évig elhúzódó peres eljárás 1%-többlet késedelmi kamatköltséget jelentett volna. (Évi 20 MATS)

3. A DoKW-OVIBER MEGEGYEZÉS RÉSZLETES LEÍRÁSA

Az 1989. november 14-i Fővállalkozási Szerződés felbontása után a DoKW - a szerződés szerint - az osztrák törvénynek megfelelően megkezdte a végszámlájának az összeállítását. 1990. januárjában az OVIBER kérte, hogy a DoKW a Nagymarosi Vízlépcső munkáinak adja meg a készültségi fokát, hogy ellenőrizhesse a végkielégítési igényt.

A két végösszegmegállapítási módszer közti különbség, hogy míg az osztrák törvény szerint a szerződéses végösszegből kell kiindulni, és ebből kell a vállalkozók által megtakarított összeget (a meg nem rendelt anyagok és a más munkára alkalmazott munkaerő stb. költségét) levonni, addig az OVIBER által kezdeményezett módszernél a készültségi fokhoz tartozó teljesítmény az alap és ehhez kell hozzáadni a meg nem térülő költségeket (a leállítás miatt kieső munkaerő költsége, illetve a felmondott dolgozók munkabéreköltsége, az elvonu-

lási költség, az árba beépített, de az átlagosnál nagyobb készültségi fokkal rendelkező tételek átlag feletti költsége stb.).

Az előbbinél a magyar félnek kell bizonyítania a megtakarítás teljes összegét, ami a vállalkozók könyvelésének tételes ellenőrzésén alapulhat. Az ellenőrzés - amellet, hogy hosszadalmas és költséges - eredménye teljesen bizonytalan és kétséges, hogy a vállalkozók által megadottnál nagyobb megtakarítást tud bizonyítani. Ez a megtakarítási összeg a szerződéses végösszegnek 40-60 %-a is lehet. Az utóbbi számítási módszerrel, ha megfelelő adatok (fizikális készültség és a hozzátartozó ár) rendelkezésre állnak, akkor a készültségi fok nagy pontossággal meghatározható, és a kisebb részt kitevő, meg nem térülő költségek - melyek a szerződéses végösszegnek mintegy 10-15 %-át teszik ki - számításánál a becslés és a nemzetközi viszonylatban ismert átlagosított értékek jól alkalmazhatóak.

3.1. Készültségi fok meghatározása

1990. év elején az OVIBER, az ERBE és az ÁFI szakértői a DoKW és alvállalkozói, fizikális készültségét ellenőrizték. Az ellenőrzés eredményét jegyzőkönyv rögzítette, melyet mellékletek (tervek, fényképek, kimutatások stb.) egészítettek ki. Az ellenőrzés során a fizikális készültségekhez tartozó, részletekbe menő árakat, azonban az alvállalkozók nem adták, így a súlyozott készültségi fok nem volt számítható. A DoKW a végszámla benyújtása-után minden részletezés nélkül -telexen 36 %-os készültségi fokot közölt.

A végszámla ismeretében több készültségi fok becslési módszer vált ismeretessé, amelyek szerint ez az érték 25-32 % közötti lehet. A becslések nem adtak semmilyen részletes indoklást, vagy számítást.

A Dunai Vízlépcső Kormánybiztosa a MÉLYÉPTERV-et bízta meg, hogy számszerűen ellenőrizze a DoKW által megadott készült-

ségi fokot, illetve határozza meg a reális készültségi fok értékét. A MÉLYÉPTELV szakértői feldolgozták a rendelkezésre álló ellenőrzési jegyzőkönyveket, szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket végeztek a DoKW egyéb teljesítéseinél, a GANZ Acélszerkezeti Vállalatnál, a KÖVIZIG-nél és az ERŐTERV-nél, résztvettek a DoKW-nál tartott egyeztető tárgyaláson, ahol a DoKW megadta mindazokat az adatokat, amelyek lehetővé tették a fizikális készültség összekapcsolását a hozzátartozó költségekkel. Ezen adatok, és ismeretek birtokában a szakértők a DoKW saját adatai alapján 34,27 %-os készültségi fokot határoztak meg a megadott 36 %-kal szemben. Ezután az egyes tételek felülvizsgálatával a reális készültségi fokot 29,3 %-ban adták meg.

A DoKW az egyeztető tárgyalásokon ezt a készültségi fokot - részletes indokolás mellett - tudomásul vette, s ez az érték lett a meg egyezési összeg kiindulási alapja.

3.2. A fizikális felméréssel megállapított készültségün túli költségek

A felmondásig teljesített szerződéses tevékenység fizikális készültségéhez kapcsolódó százalékos készültségi fokon kívül az alábbi meg nem takarítható költségeket kellett figyelembe venni a végkielégítés összegének kiszámításánál:

- 1.) - a fizikális készültséghez képest eltérő készültségi szintet elért konstans költségösszetevők (kockázat-, nyereség, központi rezsi)
- 2.) - levonulási költség,
- 3.) - meg nem takarítható bérköltség.

ad.1. A szerződés összegének kiszámításánál a DoKW a korábbi erőműépítéssel összhangban a teljes szerződéses összeg 7,5 %-át számították a speciális építési körü-

mények miatti kockázatra, illetve a kulcsrakészesség vállalása miatti nyereségtartalékot, mely szükség esetén kiegészítheti a kockázati hányadot is.

A vállalkozás speciális kockázatának kétharmadát az ideiglenes mederágy és a körtöltés üzembehelyezése, egyharmadát pedig a körtöltés elbontása teszi ki. A felmondáskor a kockázat készültségi foka tehát 66,7 %. A kockázathoz kapcsolódó nyereségtartalék speciálisan olyan elem, amely csak a Nagymaroshoz hasonló építési módú létesítménynél számolható fel, ennek esedékessége tehát a kockázat felmerülésével azonos.

A központi rezszi a szerződéses kalkulációkban 7,5 %-al szerepelt. A 91 építési hónapot figyelembevéve ezen költségösszetevő "készültsége" 1989. november 15-ig 45,6 % volt.

- ad.2. Az építő ARGE és a DoKW levonulási költsége nem került a készültségnél értékelésre, mert 1989. november 15-e után történt meg, de ténylegesen felmerült, tehát meg nem takarítható költség.
- ad.3. A szerződés mellékleteiből könnyen megállapítható, hogy a szerződéses összeg 69 %-át a bérköltség teszi ki. A felmondástól a szerződés tervezett befejezéséig még 48 építési hónap volt hátra. Azt kellett felmérni tehát, hogy mi az a semmiképp sem megtakarítható hányad, amit a felmondás után is viselnie kell a DoKW-nak. Az osztrák munkajogi szabályok szerint a legrövidebb felmondási idő 3 hónap, melyet 100 %-os fizetésű újabb 3 hónap követ. Az azonnali felmondás is 6 hónapig terhelné a cégeket, ráadásul a teljes levonulás 1989. november 15-től 1990. június 30-ig tartott.

Semmiképp sem megtakaríthatónak tehát a 6 hónapot tekintettük, ami a 48 hónapot figyelembevéve 12,5 % további alku utáni ez a szám 11,75 %-ra változott.

Az osztrák fél részéről is tudomásul vett végkielégítést számító rendszer tehát a következő:

- a végkielégítés alapja a szerződéses munkák felmondáskori készütségi foka,
- a készütségi fok megállapításához az alvállalkozók bejelentik, a DoKW ellenőrzi, majd az OVIDER felelősen ellenőrzi a felmondáskori készütség fizikális állapotát,
- a megállapított fizikális készütségnek a fővállalkozói összeghez képesti százalékos aránya lesz összességben a végkielégítés alapja,
- erre ez alapra számítandók rá a nyilvánvalóan meg nem takarítható költségek.

3.3. A meggyezett végkielégítési összeg indoklása

A meggyezési tárgyalások kezdetén a DoKW az eredeti végkielégítési igényéből (3848 MATS) indul ki. Rövid vita után visszaállt a korábbi, engedéllyel csökkentett igényére (2700 MATS), amit 1990. májusi végszámla átadásakor, a gyors meggyezés reményében tett, de a szeptemberi perelőkészítő iratban visszavont.

A DoKW a meggyezési tárgyalásokon mindig kihangsúlyozta, hogy ő a szerződés szellemében az osztrák törvényben rögzített módon, számítja és adja meg a végkielégítési igényét, de hajlandó az OVIDER által összeállított, készütségi fokon alapuló

végösszeget tárgyalni. Ennek alapján sikerült a magyar szakértők által számított és indokolt készültségi fokot tudomásul vésni és a meg nem térülő költségeknél a nemzetközi tapasztalatokon nyugvó, ill. tételiesen meghatározható (pl. elvonulási költség) értékeket elfogadtatni. Ez globálisan azt jelenti, hogy az el nem készült munkáknak (6677 - 1960 = 4717 MATS) kevesebb, mint 15 %-a a meg nem térülő költség. Ez az arány szintén megfelel a különböző szakértők becsléseinek.

Az alábbi számszerű kimutatás csak a magyar fél indoklásában jelenik meg, mivel a DoKW-val történt megállapodás átalány összegű és a végszámla a vállalkozók általi megtakarításokat, ill. a további csökkentést tartalmazza.

A szerződés végösszege: 6677 MATS

A 29,3 %-os készültségi fokhoz tartozó teljesítés 1960

Az átlagos készültségi foknál magasabb készültségű, az árakba %-osan beépített tételek

- a munkagödör körtöltésének építése és bontása, ill. az új Duna-meder kialakítása miatti kockázati költség és nyereség (vízállás, altalaj, töltés bizonytalansága miatt) teljes végösszeg 7,5 %-a, átlag feletti készültsége 37,4 % 190
- központi rezsi, mely az építési időtartammal arányos $\frac{41,5 \text{ hó}}{91 \text{ hó}} \cdot 100 = 45,6 \%$ a teljes végösszeg 7,5 %-a és átlag feletti készültsége 16,3 % 80

Meg nem térülő költségek

- a fővállalkozó és alvállalkozóinak elvonulási költsége

80

- a leállítás miatt kieső munkaerő költsége, ill. a felmondott dolgozók munkabére.

Munkabér a teljes végösszeg 66 %-a, a kieső munkaerő pedig 11,75 %

$0,1175 \times 0,66 \times (6677-1960-350)=$

340

2650 MATS

4. A VÉGKIELÉGÍTÉSI ÖSSZEG UTÁNI KAMATKÖLTSÉG

Késedelmes számlaigazolás következtében a DUKW-~~nak~~ késedelmi kamattól íár. A késedelmi kamatt mértékét és számításí módját a Fővállalkozási Szerződés és az Áramszállítási Szerződés szabja meg.

A késedelmi kamatt 1 %-kal nagyobb mint a szövetségi kölcsönök másodlagos piacon elért kamathozama +0,25 %. Ezt a kamathozamot az Osztrák Nemzeti Bank havonta megjelenő kiadványából lehet számítani és pedig oly módon, hogy a tárgyi íélévet megelőző két negyedév kamathozamának számtani közepét veszik.

A következő oldalon elvégzett számítás szerint a végkielégítési összeg (2650 MATS) utáni kamatköltség 1989. november 18. (a várható kifizetés napja) és 1990. november 15. (a várható kifizetés napja) közötti időszakra - figyelemmel a már megelőző (952,362.805 ATS) és a közbeni (900,000.000 ATS) igazolásokra - 122 MATS.

A fenti késedelmi kamatköltséggel kapcsolatban megjegyzendő, hogy ez 1 %-kal magasabb, mint az áramszállítás terhére kifizetett előlegek utáni bankkamatt, tehát szerződés szerinti számlaigazolás esetén ez az 1 % lett volna megtakarítható.

ZINSSTAFFEL.

Wien, am 13.11.1990

Verzinsung Forderung an Oviber

13-NOV-90

Forderung (Schlußrechnung)	2,650,000,000			
Teilrechnungen	-952,362,805	Tage	Zinssatz	

Stand 18.11.1989	1,697,637,195	44	7.91%	
Zinsen 1989	16,412,379			

Stand 31.12.1989	1,714,049,574			
Zinsen 1. HJ 1990	72,131,491	181	8.37%	

Stand 30.6.1990	1,786,181,065	11	9.25%	5,048,442
Zahlung 12.7.1990	-900,000,000			

	886,181,065	127	9.25%	28,917,811
Zinsen bis 15.11.1990	33,966,253			

Stand 15.11.1990	920,147,318			

Zinsen gesamt	122,510,123			
	=====			

ERMITTLUNG DES ZINSSATZES

für die Berechnung der Verzugszinsen gemäß Punkt 6.6 des
Generalunternehmervertrages (Punkt 8.3.4 des Stromlieferungsvertrages UVG-MVMT)

Wien, am 13.11.1990

Zinssatz 1.7.1989-31.12.1989 (1)

<hr/>	
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 4. Quartal	
1988 lt. ÖNB 2.33	6.58%
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 1. Quartal	
1989 lt. ÖNB 2.33 (2)	6.74%
arithm. Mittel	6.66%
Zuschlag	0.25%
Zinssatz (3)	6.91%
Zuschlag (4)	1.00%
anwendb. Zinssatz	<u>7.91%</u>

Zinssatz 1.1.1990-30.6.1990 (1)

<hr/>	
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 2. Quartal	
1989 lt. ÖNB 2.33 (2)	7.09%
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 3. Quartal	
1989 lt. ÖNB 2.33	7.15%
arithm. Mittel	7.12%
Zuschlag	0.25%
Zinssatz (3)	7.37%
Zuschlag (4)	1.00%
anwendb. Zinssatz	<u>8.37%</u>

Zinssatz 1.7.1990-31.12.1990 (1)

<hr/>	
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 4. Quartal	
1989 lt. ÖNB 2.33 (2)	7.56%
Sekundärmarktrendite	
Bundesanleihen 1. Quartal	
1990 lt. ÖNB 5.4 (5)	8.43%
arithm. Mittel	8.00%
Zuschlag	0.25%
Zinssatz (3)	8.25%
Zuschlag (4)	1.00%
anwendb. Zinssatz	<u>9.25%</u>

- (1) Berechnung aufgrund der um 3 bzw. 2 Quartale zurückliegenden Sekundärmarktrenditen für Bundesanleihen
- (2) Mitteilungen 12/1989 des Direktoriums der österreichischen Nationalbank
- (3) gemäß Punkt 8.3.2 Stromlieferungsvertrag
- (4) gemäß Punkt 6.6 Generalunternehmervertrag (Verweis auf Punkt 8.3.4 des Stromlieferungsvertrages)
- (5) Statistisches Monatsheft 9/1990 der

5. A MAGYAR ALVÁLLALKOZÓK - BESZÁLLÍTÓK VÉGKIELÉGÍTÉSI IGÉNYÉNEK RENDEZÉSE

A magyar alvállalkozók - teljesítményük a teljes megvalósítás esetén az építési-acélszerkezeti-elektrogépészeti munkák kb. 30 %-át tette volna ki - felerészben berendezéseket (elsősorban Ganz Acélszerkezet acélszerkezeteket), felerészben szolgáltatásokat (építőanyagok, munkaerő, tervezés, egyéb szolgáltatások) teljesítették volna. A szolgáltatások csúcsa 1990-91-ben lett volna.

A munkák 1989. november 14-i végleges leállítása után a magyar alvállalkozók, pontosítás után, 343 MATS összegben adták meg végkielégítési igényüket - amely összegben nem szerepel a kb. 110 MATS összegű, havi számlákban folyamatosan elszámolt, lezárt szolgáltatások értéke. A magyar alvállalkozók fenti végkielégítése lényegében a DoKW első, teljes, 3848 MATS összegű igényéhez tartozik. A DoKW első engedményes, 2980 MATS igényéhez a magyar alvállalkozók 309 MATS engedményes összege van hozzárendelve (ebben 16 MATS korábban kifizetett előleg szerepel).

További egyeztetések, pontosítások és engedmények adása után a magyar igények végül is 268 MATS-ban rögzítődtek véglegesen - amelyből 202 MATS a Ganz Acélszerkezet összege, továbbá szintén 16 MATS a korábban kifizetett előleg.

A DoKW teljes, véglegesen megegyezett végkielégítési összege 2650 MATS, amely kb. 33 %-kal alacsonyabb az első igénynél. A mérsékelten előterjesztett magyar alvállalkozói igények az eredeti igénynél kb. 22 %-kal alacsonyabb szinten véglegesültek.

A magyar alvállalkozók elfogadott igényeik után egy méltányos, egyéves késedelmi kamatot kaptak (összesen 16 MATS).